

ZAJÍMAVÉ INSCENACE OBLASTNÍCH DIVADEL

Ostravští loutkáři vynesli silný Trumf

Zásluhou každoročních zdařilých jarních přehlídek Ostravar vešla severomoravská Thálie do širšího kulturního povědomí. Podíl na tom má i zdejší Divadlo loutek, působící v nedávno otevřené moderní budově přímo v centru města. Po nápadité jevištní verzi Erbenovy Kytice přišlo letos se skutečným dramaturgickým objevem - vtípnou satirickou hrou známého ruského bajkáře Ivana Andrejeviče Krylova Trumf, která původně měla provoz v novém stánku zahajovat.

Veršovaný, sruženě rýmovaný text poprvé nastudoval Krylov s ochotníky knížete Golicyna (sám tu vytvořil titulní roli) přesně před dvěma sty lety. Šlo o cenzurou nepostžitelný výsměch tehdejšímu panovníkovi Pavlu I. i rozličným projevům degenerujícího samoděržaví vůbec, poukaz na pronikání cizích vlivů do Ruska i o parodii tehdy módního sentimentalistického čtiva. Jednoduchý, pohádkově laděný příběh líčí hrubou snahu agresivního německého prince Trumfa násilím získat carskou dceru Sentimentu, nuluující knížete Šantalu, kdy bezradnému dvoru nakonec lstí pomůže chytrá Cikánka. Knižně vydanou předlohu výtečně přeložila Hana Vrbová, po nejméně dvou našich amatérských uvedeních jde v Ostravě o první českou profesionální přeměru.

Tvůrčí tým režiséra Petra Nosálka (hostující scénografky Dáša Nesvedová a Eva Kotková, účinkující skladatel Nikos Engonidis) nabídl činoherní inscenaci s nemnoha loutkářskými prvky (marionety při půvabné árii z Dona Giovanniho, cínoví vojákci atp.). Umístil ji do komorního prostoru nevelké zkušebny, kam několik desítek diváků - posléze pohoště-

ných čajem, pirohy a šampaňským - přivádí svižně muzicírující a výtečně zpívající chór. Hraje se v zrcadly vyložené aréně doslova na krok od publika. Při několika jevištních změnách (např. infantilního cara nahrazuje kulečníku propadlá korpu-lentní vládkyně Vakula Ireny Křehlíkové) výtvarná složka stylizovaně dodržuje východní kolorit i dobové realie, zatímco v jednoznačné kresbě postav vnímáme typy commedie dell' arte. S výjimkou půvabně útlé, vážně pojímané Sentimenty Jany Zajacové dokáží zkušeni i dosud neostřílení interpreti s uvážlivými aktualizujícími detaily uplatnit potřebnou komedi-

ální nadsázku - at už se jedná o „němec-kou“ češtinou drsně hovořícího uniformovaného Trumfa s šavlí a pikhaubnou (Kajetán Písařovic), mírně huhňajícího zbabělého Šantalu (Jakub Przebinda) nebo bystrou Cikánku (houslistka Edita Bandyová). Svěže zábavné nonstop nastudování „sentimentální tragikomédie“, určené hlavně středoškolákům a dospělým, dokládá chuť ostravských loutkářů k experimentujícím žánrovým přesahům. Po uznaném přijetí na Ostravaru právem zaujalo také festivalové návštěvnický královéhradeckého Divadla regionů.

VÍT ZÁVODSKÝ

Jana Zajacová jako Sentimenta a Kajetán Písařovic v titulní roli Krylova Trumfa uvádě-ného ostravským Divadlem loutek
Foto F. Rezníček

Nosálkův Trumf upoutá satirickým vtipem

Trumf Ivana Andrejeviče Krylova inscenovaný v ostravském Divadle loutek Petrem Nosálkem upoutá satirickým vtipem předlohy i experimentální režii.

Ruský spisovatel a publicista Krylov jej napsal na začátku 19. století v období, kdy byl již několik let pod dohledem carské policie. Přesto v Trumfu neváhá zaměřit proti vládnoucímu caru Pavlovi I. Teprve několik let poté vznikají jeho první satirické bajky, kterými se tak proslavil.

Rozvrácené carství dobývá sebevědomý německý princ Trumf, který se zamiluje do carovy dcery Sentimenty. Když zjistí, že Sentimentu miluje zbabělého knížete Šantalu, hrozí válečným útokem. Naštěstí se vše vyřeší pomocí čar potulných cikánů, kteří pacifikují dobovačské vojsko ricinovým olejem.

Text hry (přeložený Hanou Vrbovou v polovině sedmdesátých let) neztrácí důdnes na svém ušlechpatém ostří. Loutkoherci přitom pohotově z postavy již zapomenutého panovníka vytvořili ko-

mičtější figuru carevny Vakuly (Irena Křehlíková) a celou hru občerstvili hudebně-dramatickými vstupy.

Vedle dramaturgického objevu, za který lze počin loutkoherců prohlásit (protože hra se u nás doposud na profesionální scéně neuváděla), zaujme i atypická forma inscenace, která se hraje v prostoru zkušebny. Tento záměr ukazuje, že Divadlo loutek má chuť a energii experimentovat. Podobně jako v Nosálkově inscenaci Kytice se i zde slovanský klasicismus stává novodobě aktuální. Navíc se stále více ukazuje, že loutkohercům nechybí tvůrčí potenciál činoherního charakteru.

Trumf je tak dvojnásobně atypickou inscenací: s minimem loutek a v novém prostoru. Stísněná místnost zkušebny se omezuje na omezené množství publika, které podél stěn obklopuje protagonisty hrající výhradně v jeho centru. Herci mají nlehkou úlohu. Musí upoutat hrou do všech stran, jediným útočištěm jim mohou být skromné a funkčně se proměňující kulisy Dáši Nesvedové. Ta je

rovněž autorkou několika málo loutek (cínový voják, hlavy hendišepovaných rádců, dřevěné vodící loutky), které jsou spíše skrovným doplňkem dynamické herecké akce hlavních protagonistů ve stylově dobových kostýmech Evy Kotkové.

Silný herecký potenciál uplatňují zejména mladší členové souboru Jakub Przebinda (Šantala), Kajetán Písařovic (Trumf), Sentimentu (Jana Zajacová). Jejich dynamický, pohybově akční projev z komorní hříčky na adresu slovanského, germánského i romského národa vytváří silný zážitek.

S podobnou intenzitou upoutá i slibná muzikální složka inscenace v podmanivém provedení Edity Bandyové, Nikose Engonidise a Tomáše Rossiho. Jejich zpívané dialogy a lidové popěvky s pravoslavným akcentem i cikánským šarmem nabízí to nejpůsobivější, co zde divák může shlédnout.

Možná je jen škoda, že v inscenaci se více neuplatnily loutky. Také lechtivý humor působí někdy prvoplánově.

MARTIN JIROUŠEK

Edita Bandyová a Nikos Engonidis v inscenaci Trumf podle předlohy Ivana Andrejeviče Krylova. Objevný text na scéně ostravského Divadla loutek inscenoval Petr Nosálek FOTO: MAFA - JAROSLAV OŽANA

Divadlo loutek v Ostravě. Ivan Andrejevič Krylov: Trumf. Překlad: Hana Vrbová. Dramaturgie: Hermína Motýlová. Scéna a loutky: Dáša Nesvedová j.h. Kostýmy: Eva Kotková j.h. Hudba: Nikos Engonidis. Režie: Petr Nosálek. Premiéra 8. března v Divadle loutek.

MF DNES 14.3.2001

V ostravském Divadle loutek sázejí stále na pozoruhodnou dramaturgii

Trumf stojí určitě za zhlédnutí

LADISLAV KNIŽÁTKO

OSTRAVA. Sentimentální tragikomedli Trumf napsal před dvěma sty lety Ivan Andrejevič Krylov (1796–1844).

Má charakteristické znaky jeho tvůrčí metody: životní pravdivost, nekomplikovanost výrazu, kriticky uplatňovanou lidovou moudrost i chytrý satirický nadhled.

V ostravském Divadle loutek ji jako profesionálně záslužný dramaturgický objev (dramaturgie Hermína Motýlová, překlad Hana Vrbová) uvedli nedávno v české premiéře, když režijního vedení se ujal šéf souboru Petr Nosálek. Ten hru nastudoval jako

RECENZE

rozvernou groteskní parodii. V tomto žánrovém uchopení je předváděna s rozkošnou hravostí, nápaditostí, stylově formovaným humorem a sympatickým hereckým nasazením. Snad pouze v úvodních výstupech, kdy je autorka záměrná „sentimentálnost“ hrána s až věrnou opravdovostí, dochází k jisté stylové nevyváženosti.

Nevelký prostor divadelní zkušebny je scénograficky pojednán jako typicky ruský interiér (scéna a loutky Dáša Nesvedová j. h.). V něm se pak čtyřicet diváků, rozesazených podél stěn, stává bezděčnými spolutvářky komického příběhu. Carevna Vakula (v původní Krylovově předloze jde o cara) se snaží přemluvit svoji dceru Sentimentu, aby se prodala za německého prince

Kajetán Písařovic a Jakub Przebinda v sentimentální tragikomedii Trumf Foto: František Řezníček

Trumfa, který se svým vojskem vtrhl do země, když jeho nabídka k sňatku byla oslyšena. Ani státní zájmy však nic nemění na tom, že Sentimenta odmítá - zradit svoji horoucí lásku k mladému knížeti Šantalovi. Prekérní situaci nakonec nápaditě vyřeší cikánští muzikanti, kteří s pomocí ricinového oleje „vázně naruší“ bojeschopnost Trumfových vojáků. Šťastně se tak vše končí, což přímo na místě společně oslavují účinkující i diváci. Rozdává se při

tom pravý boršč a stakany čaje (o premiéře to bylo dokonce šampaňské).

Obecenstvo je doslova vtáženo do působivé atmosféry veršované anekdoty zásluhou zdařilého přístupu všech účinkujících k vytvoření rázovitých postav.

S výbušnou expresivitou hraje carevnu Irena Křehlíková. Až lyrickou měkkostí obdařují své role princezny a její důvěrnice Jana Zajacová a Vladimíra Nosálková. Potřebnou míru humorné stylizace a

přesné charakteristiky však nejméně předvádějí v rolích knížete, prince a dvorního maršálka Jakub Przebinda, Kajetán Písařovic a Miroslav Kudela. Kolorit inscenace velmi přínosným způsobem ovlivňuje rovněž hudební stránka představení (autor scénické hudby Nikos Engonidis). Při její interpretaci se suverénně uplatňují zejména Edita Bandyová, Nikos Engonidis a Tomáš Rossi. Autorkou pestrých kostýmů je Eva Kotková j. h.